

В. В. Кириченкокандидат психологічних наук,
доцент кафедри теоретичної та практичної психології
Житомирський державний університет імені Івана Франка

СУСПІЛЬНА ІНТЕГРАЦІЯ ТА ПРОТИСТОЯННЯ В МЕЖАХ СПІЛЬНОЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ

У статті представлені результати емпіричного дослідження світоглядної інтеграції українців у межах суспільного історичного контексту (історичної пам'яті). У роботі проводиться аналіз досліджень, виконаних у межах суспільних наук, та висувуються концептуальні узагальнення причин виникнення міжнаціональної ворожнечі та протистояння між українцями та поляками. Ми притримуємося думки, що основна причина виникнення негативного сприйняття поляків/українців у межах суспільної свідомості криється за історичною політикою української держави радянського періоду існування й років незалежності. Історична пам'ять українського народу представляла світоглядні уявлення про поляків як історичних ворогів нашої держави. Представлені результати емпіричного дослідження свідчать про те, що під впливом подій, які сталися у 2014-2015 роках на Майдані Незалежності, відбувається поступове входження українців у світоглядний контекст Європейського співтовариства та міжетнічна інтеграції між українцями та поляками навколо спільно історично пам'яті.

Ключові слова: історична пам'ять, історична травма, міжетнічна інтеграція, соціальна перцепція, етнос.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями.

Українське суспільство переживає один із переломних періодів на шляху свого розвитку як держави, який орієнтований на цінності західної цивілізації. Як і більшість суспільно-політичних рухів, які були ініційовані та підтримані громадськістю, євроінтеграція повинна мати досить суттєвий прецедент. Ми, як пересічні громадяни, маємо розуміти, чому саме європейські цінності є основою нашої етнонаціональної ідентичності й чому ми маємо більше спільного з поляками, болгарами, угорцями, словаками, ніж із росіянами, татарами, туркменами, казахами. Переформатовуючи історичний контекст, українське суспільство аргументує цивілізованому світу, чому воно історично заслуговує на повноправне членство в Європейському союзі (далі – ЄС). Історичні факти ніби залишаються незмінними, проте втрачають певну частину ідеологічного нашарування, яке формувало політкоректну картину світу пересічних громадян у радянський період.

Аналіз останніх досліджень і публікацій проблеми. Історична пам'ять в Україні є предметом державної політики. Через історію ми намагаємося узаконити сам факт існування нашої державності, віднайти правомірні історичні прецеденти для початку «розлучення» з пострадянським Союзом Незалежних Держав та вибудовування політики інтеграції в цивілізаційний простір Європи [4]. Із 2014 року українське суспільство починає шукати ту історію, яка об'єднає наше суспільство з європейською спільнотою, найближчими для

нас виявилися ті країни, які мають реальне фактичне підґрунтя для цього: спільні історичні події, травми, соціальні рухи. Україні сьогодні необхідний позитивний досвід еволюційної доцільності переходу від посткомуністичної моделі суспільних відносин до європейської (демократичної). Польща свого часу (наприкінці 1980-х початку 1990-х років) пройшла доволі тернистий шлях суспільно-економічних трансформацій, які забезпечили їй повноправне членство в ЄС. Україна сьогодні намагається «історично поріднитися» зі своїми найближчими європейськими сусідами (що свого часу зробила Польща, шукаючи спільні культурно-історичні точки дотику з Німеччиною) (О.М. Захороненко) [10]. Досить не простим завданням для українського суспільства є зміна світоглядного ставлення до країн-членів ЄС. За роки радянського розвитку в більшості з нас сформувалося різко негативне ставлення до німців, поляків, литовців. Пропаганда використовувала методи, які консолідували радянське суспільство проти спільного ворога. Як зазначає Л.А. Найдьонова, травми минулого можна використовувати з метою маніпуляції громадською думкою в майбутньому [12]. Наприклад, історичний контекст радянського минулого призвів до майже ворожого налаштування українців проти Німеччини – «фашистів», «окупантів», «нацистів» тощо. Це вплинуло на систему міжособистісних стосунків пересічних українців та німців – однозначно ворожої та упередженої, що не давало нам можливості ефективно співпрацювати в економічній, соціальній та освітній сферах. Із початку XXI століття ми поступово

намагаємося знайти спільні інтереси з Польщею. Поступово, з початку 1990-х. років ми вибудовуємо стратегію співпраці в різних соціально-економічних сферах [11]. Українці та поляки починають процеси спільного історичного об'єднання: пошуку спільних історичних пам'яток, особливо тих, у яких ми «виступали на одному боці» [13]. Це призвело до активного історичного дослідження польсько-українських відносин, особливо в межах пошуку спільної історичної пам'яті [7; 12; 13].

Мета статті – визначити історичні події, у межах яких відбувається світоглядна інтеграція українців та інших етнонаціональних груп. Визначити, які з актуалізованих у масовій психіці українців події є ресурсами для побудови міжнаціонального діалогу. Здійснити соціально-психологічний аналіз історичної пам'яті українців у структурі картину світу.

Виклад основного матеріалу. Суспільна історія є одним із джерел громадської думки та групового світогляду, що дає можливість дослідити історичний контекст її формування. Якщо факти минулого умовно дисонують із фактами теперішнього, то держава (або група зацікавлених осіб) охоче починає переписувати історію, змінюючи як факти, так і їхню інтерпретацію. Не один державний переворот чи зміна вектору розвитку суспільства починався зі знищення інформації, книг, творів мистецтва, історичних пам'яток (свідками чого ми стали під час анексії Криму). Як відомо, історію пишуть переможці, а інколи не просто пишуть, а й переписують. У середньовіччі часто траплялися випадки переписування літописів та геральдичного дерева з метою узаконення влади феодала, який захопив владу на певній території. Літописи переписували настільки часто, що вони могли містити багато фактів, які просто не мали місця в історії. У контексті розгляду тематики суспільно-історичного протистояння, цікавою є середньовічна писемна пам'ятка Росії «Лицевої свод» (рос.) Івана Грозного, у якому опоненти царя та їхня діяльність висвітлені досить негативно. Історичною фальсифікацією фахівці визнають так званий «боярський бунт» 1533 року, після якого відбувся праведний суд над «винуватцями» (непокірними боярами, інакомислячими, відступниками та тими, хто чинив будь-який спротив). Виявляється, що в пошуку прецеденту для розправи над своїми опонентами, царю довелося його вигадати та матеріально задокументувати [4].

Деякі трюїстичні істини, які формують нашу етноідентичність, сформовані на основі суспільної практики попередніх поколінь, до яких ми особисто не маємо жодного відношення крім того, що маємо приймати їх та використовувати в повсякденному житті. Наприклад, актуальними для нас є когнітивні патерни типу: «ми – козацького роду», «Україна – це Європа», «росіяни – вороги української державності» (донедавна, пересічні українці оперувалися

моделями типу: «Україна та Росія – братні народи», «ми – народ переможець», «козаки боролися проти ляхів»). Моделі сприймання ретранслюються на інші об'єкти соціально-психологічної реальності, які зумовлюють певну контекстуальну атрибуцію усього, що стосується площини «ми» та «вони». На рівні побутового досвіду ми помітили, що стосунки з донедавна дружніми для нас товаришами, рідною, колегами з Російської Федерації, Білорусі та інших країн ще існуючої Співдружності Незалежних Держав почали погіршуватися. Зміна геополітичної орієнтації нашої країни призвела до зміни в системі міждержавних стосунків. Для наших східних сусідів ми опинилися в матричній площині «білих» тоді, коли вони остаточно зайняли позицію «чорних». І навпаки, кардинальна зміна нашої суспільно-політичної орієнтації призвела до формування проукраїнських транскультурних моделей сприймання нашої держави і її пересічних громадян в Європі та найближчих західних сусідів. На рівні побутового світогляду для середньостатистичного європейця пересічні українці стають частиною їхньої історії, де Данило Галицький – це перший український король України, козаки воювали не лише з Річчю Посполитою, але й із Російською імперією, яка знищила й козацтво, і польську державність та протистояла наступу мусульманства (війни з Кримським Ханством та Османською імперією). Україна й Польща мають спільну історію протистояння, яка є важливою для нашої Євроінтеграції. Історичні факти інколи виступають у ролі «пазлів», із яких можна скласти різні картини світу, додаючи до сюжету політкоректну інтерпретацію, специфічний контекст.

Явища ідеологічної та світоглядної інтеграції українців і поляків ми зафіксували в процесі дослідження, яке було проведене в 2016 році на території Житомирської області. Завданням дослідження було визначити, які історичні події є суб'єктивно важливими для українців і тих етнонаціональних груп, які проживають на території Житомирської області. Етнічний склад регіону складається з українців (82,9%), росіян (10,3%), поляків (4,9%), євреїв (0,5%), білорусів (0,1%), німців (0,1%), вірменів (0,1%), чехів (0,1%), молдаван (0,1%), азербайджанців (0,006%). Досліджувані мали в межах оціночної решітки «події - національності», визначити ступінь близькості цих подій окремим етнонаціональним групам (метод тріад Дж. Келлі). Дослідження проводилося з використанням електронної платформи Qualtrix (qualtrics.com). У дослідженні взяли участь особи юнацького віку української національності (позиціонують себе українцями) кількістю 87 осіб, які проживають на території Житомирської, Волинської та Рівненської області.

До найчастіше вживаних подій, які, на думку досліджуваних, вплинули на українську націю та є для неї важливими, увійшли такі: 1) знищення Царською Росією запорізького козацтва;

2) Антитерористична операція. Війна з Росією; 3) вступ до ЄС 4) Голодомор (1932-1933); 5) Друга світова війна 6) розпад СРСР; 7) Перша світова війна; 8) повстання під проводом Богдана Хмельницького; 9) Помаранчева революція; 10) прийняття безвізового режиму; 11) прийняття конституції України; 12) проголошення незалежності України (1991); 13) Революція Гідності 14) скасування кріпосного права; 15) Хрещення Русі. Найбільш вживаними були такі події: Революція Гідності, проголошення незалежності України, Голодомор; найменш часто вживані такі: повстання під проводом Богдана Хмельницького, Перша світова Війна та прийняття безвізового режиму. Більшість подій стосуються періоду незалежності України (8 із 15), інші стосуються переломних періодів в історії України. Ми можемо зазначити, що участь у подіях 1941-1945 року у свідомості досліджуваних позначаються не як «Велика Вітчизняна війна», а як Друга світова, що свідчить про зміну геополітичної орієнтації українців: від проросійського (радянського) бачення історії до західноєвропейського (визнання загарбницької війни СРСР проти Польщі, союз із нацистською Німеччиною, події в Катині). Досліджувані також стверджують про важливість (негативність) подій 1932-1933 року та знищення Російською Імперією Запорізької Січі.

На наступному етапі роботи досліджувані мали оцінити себе як українців та інші національності в межах кожної з подій за принципом «друг – ворог» (наприклад, українці та білоруси були на одному боці, а вірмени в цій ситуації виступали ворогами). Отриману оціночну решітку ми піддали факторному аналізу. Оцінка відбувалася в межах шкали від 1 (друг, соратник) до 10 (ворог, недруг)

з можливістю оціночної диференціації (вираження меншої чи більшої ворожості чи товариськості). У результаті факторизації оціночної решітки, яку ми отримали в результаті усереднення оцінок досліджуваних, ми визначили факторну модель історичних подій, які репрезентовані в картині світу досліджуваних та відображають світоглядну інтеграцію українців з іншими етнонаціональними групами, які проживають на території Житомирської області. У свідомості українців більшість подій, які є спільними для українсько-польської історії відображають спільне прагнення двох народів до незалежності; водночас відображають трагічні моменти спільної історії українців та поляків. Водночас у подіях, які нас об'єднують із Польщею, росіяни як етнонаціональна група виступають як ворогами або тими, хто протистояв їм певним способом. Лише події, у яких більшість національностей мали доброзичливе ставлення до українців, на думку досліджуваних, є Хрещення Русі та прийняття Конституції України. Оцінка факторних ваг, виокремлених факторів, свідчить про те, що поляки займають позицію «друзів» у межах окремого кола подій, в інших вони оцінюються як «супротивники» (табл. 1).

Поляки оцінюються українцями як союзники в межах подій: «знищення Царською Росією запорізького козацтва», «Антитерористична операція. Війна з Росією», «Вступ до ЄС», «Голодомор (1932-1933)» поляки приймаються як союзники та соратники, водночас росіяни є умовними (або фактичними) ворогами. Проте в межах подій «Друга світова війна», «розпад СРСР», «Перша світова війна», «повстання під проводом Богдана Хмельницького» росіяни сприймаються як товариші, а поляки – як кривдники.

Таблиця 1

Факторні ваги оціночної решітки репрезентації у картині світу українців історичних подій та участі у них етнонаціональних груп, які проживають на території Житомирської області

Події	Factor 1	Factor 2
Знищення Царською Росією запорізького козацтва	-0,952552	-0,044848
АТО. Війна за Росією	-0,950534	-0,004262
Вступ до ЄС	-0,989231	0,101663
Голодомор (1933-34)	-0,867211	-0,123834
Друга Світова Війна	0,355632	-0,726941
Розпад СРСР	0,089103	-0,820632
Перша світова війна	0,043437	-0,880529
Повстання Богдана Хмельницького	0,156145	-0,895291
Помаранчева революція	-0,929564	0,025037
Прийняття безвізового режиму	-0,953073	0,084239
Прийняття конституції України	-0,700680	-0,546592
Проголошення незалежності України (1991)	-0,877482	-0,156624
Революція гідності	-0,936413	0,204276
Скасування кріпосного права	-0,876460	-0,265207
Хрещення Русі	0,019851	-0,096951
Expl.Var	8,380993	3,258937
Prp.Totl	0,558733	0,217262

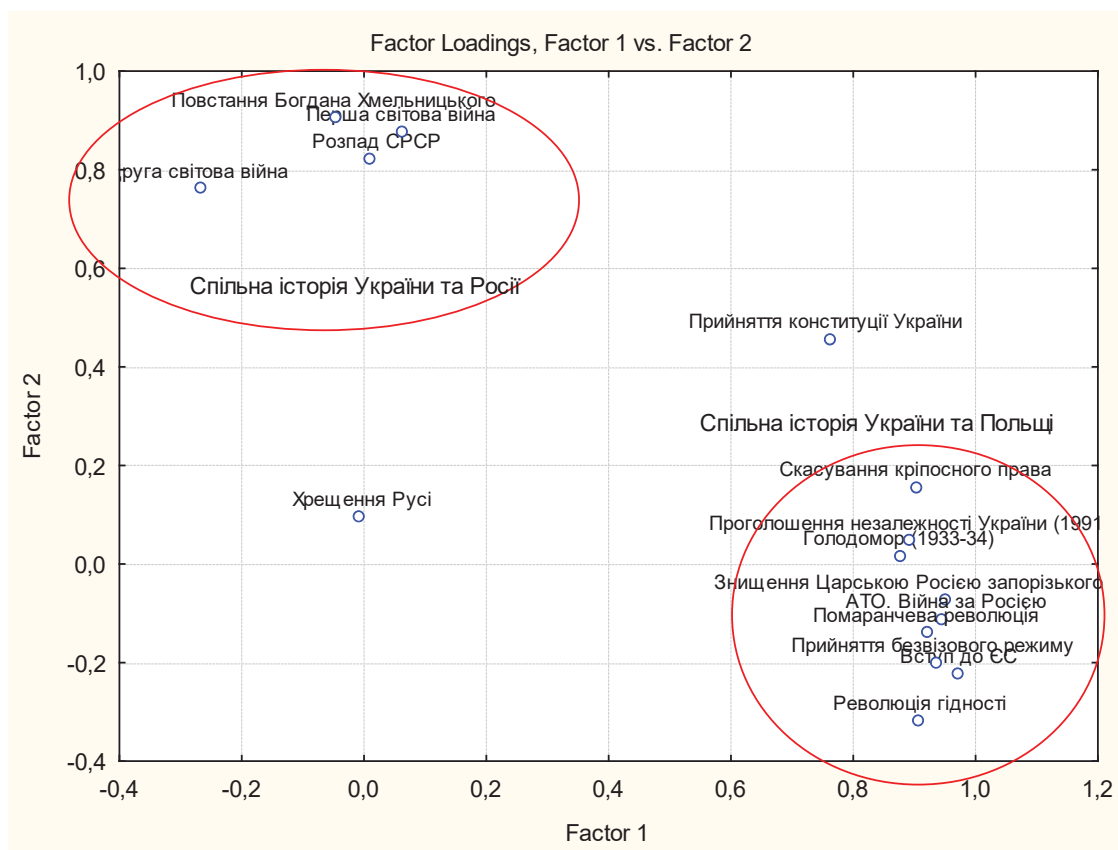

Рис. 1. Факторна модель репрезентації в картині світу історичної пам'яті досліджуваних

На рівні державної політики суспільство починає редагувати історичний контекст геополітичної спрямованості України: змінюючи державні свята та традиції (наприклад, святкування Дня захисника України – 14 жовтня, або День пам'яті й примирення – 8 травня, День пам'яті жертв голодоморів – четверта субота листопада), спільно відзначаючи історичні події з Польщею, Литвою, Німеччиною (ушанування жертв політичних репресій, інсталяція пам'ятників, реконструкція історичних споруд, проведення спільних наукових заходів) та відмовляючись від спільних публічних заходів із Російською Федерацією та країнами Митного союзу. У своїй більшості вони репрезентують специфічну модель світу, у якій, наприклад, українці й поляки мають більше спільного, ніж відмінного в історичній, мовній, економічній, соціальній площині. Загалом із 2014 року відбувається формування єдиного світоглядного уявлення про те, що Україна має спільну геополітичну спрямованість із більшістю країн Євросоюзу, знаходиться в межах одного з біполярних полюсів «Ми», яке протистойть деякому «Вони». Роль «ворога» (опозиції) теж вимальовується з історичного контексту спільної історії; для України, Польщі, Німеччини, країн Балтії ним залишається Російська імперія та її правонаступниці – СРСР та Російська Федерація. Наприклад, спільна історія України та Польщі і Другій світовій війні починається з

17 вересня 1939 року, коли СРСР напав разом із нацистською Німеччиною на Польщу. Донедавна державною таємницею було те, що нацистська Німеччина тісно співпрацювала з СРСР у військовій галузі, зокрема генерал Вільгельм Кейтель, який очолив польську кампанію 1939 року, викладав у військовій академії СРСР. У цій війні як українці, так і поляки залишаються народом-переможцем та жертвами радянської влади, яка намагалася знищити їхню державність. Лише після 2000-х років було відновлено на рівні державних переговорів Росії та Польщі справу «Катині» - безпрецедентного розстрілу польських військовополонених у лісі біля села Катинь Смоленської області (Білорусія). У радянський період існування Польщі та Росії цей історичний факт не входив до загальнодержавного історичного контексту та не популяризувався радянською владою. 2012 року Польща офіційно визнала масові розстріли поляків у катинському лісі військовим злочином, що було підтримано міжнародними правовими інституціями, та вимагала від уряду Російської Федерації, як правонаступниці СРСР, офіційної реакції стосовно факту безпідставної розправи над поляками. Уряд відмовився брати на себе відповідальність у цій справі, аргументуючи це тим, що ці події відбувалися до прийняття Конвенції з прав людини та міжнародних зобов'язань Російської Федерації за їхнім дотриманням.

Натомість українцям, які вирости на радянській та пострадянській історії, добре відома історична подія під назвою «Операція Вісла» (1947) – депортація українців (лемків, бойків, гуцулів) з їхніх етнічних районів проживання в прикордонних районах Польщі. Вона спричинила сильний рух протидії та спричинила збройне протистояння Української повстанської армії урядовим військам радянської Польщі. Ця трагічна подія неодноразово використовувалася нашими північними сусідами для дезорганізації взаємин України та Польщі. Ці події українсько-польської історії є трагічними за своїм значенням, проте стосуються різних контекстуальних історичних площин, одна з яких є частиною спільної історії України та Польщі, а інша – нашого спільного минулого в складі СРСР.

Поляки й українці стали жертвами імперських амбіцій Москви: після III поділу Польща втратила свою державність, як й Україна після Кирила Розумовського. Особливо трагічним виявився для наших народів 1933 рік та період більшовицької колективізації й розкуркулення. У спільній історії України та Польщі багато історичних травм, які проявляються через покоління в ментальному просторі пересічних громадян, зокрема травма Голодомору є тією, яка поєднує нас через покоління та згуртовує в протистоянні спільному ворогові [8]. У результаті штучно організованого голоду було знищено клас підприємців, більшість яких склали українці, етнічні поляки, німці та євреї, що проживали на території України. На сучасному етапі розвитку ми схильні до історичного наслідування проєвропейського розвитку Польщі, який виявився еволюційно доцільним та найближчим для нас (через найбільшу ментальну близькість наших народів). Після Революції Гідності 2014-2015 років український політикум та органи державної влади починають активно запроваджувати ті заходи, які у свій час допомогли Польщі стати повноцінним членом Європейського Союзу: заборону діяльності комуністичних партій та культурну декомунізація, українізацію та боротьбу з русифікацією, зміну географічних назв (зокрема в Житомирі більшість географічних назв носять ім'я видатних політичних та громадських діячів, які мають польське походження: Август Ілінський, Андрій Шептицький, князі Острозькі, Микола Сціборський та ін.). Свого часу, після подій 2014 року, п'ятий президент України Петро Порошенко спробував увійти в український політикум як керівник політичного об'єднання «Солідарність». 1988 року польський президент Лех Валенса як керівник профспілкового об'єднання «Солідарність» почав шлях виходу Польщі з комуністичного табору, ставши, таким чином, першим президентом уже демократичної Польщі.

Спільна історія боротьби дає можливість певним групам людей формувати спільноту однодумців – тих, хто однаково сприймає, оцінює, переживає факти, які траплялися в їхньому житті. Польсько-українські відносини в історичній площині були непростими та наповненими різним перипетіями, які інколи використовуються нашими опонентами для дезорганізації наших відносин. Проте існування в геополітичній площині спільного ворога, який загрожує існуванню не лише України, але й усього Європейського союзу, змусило країни, які межують із територією Російської Федерації, об'єднатися задля відстоювання інтересів, які мають спільну історичну основу [9]. Прагнення Українців інтегруватися в європейський цивілізаційний простір має не лише історико-соціальне підґрунтя. Ми маємо досить багато спільних етнонаціональних та психологічних рис (принаймні ми намагаємося сьогодні їх знайти), які дають можливість порозумітися, вступати в різні види соціальних стосунків, здійснювати міжгрупову інтеракцію та перцепцію, виробляти спільну стратегію групового протистояння доти, поки на геополітичній орбіті обертається потужна групово консолідація деякого «Вони».

Висновки. За результатами проведеного нами дослідження, ми дійшли низки висновків, які пояснюють історичний контекст формування картини світу особистості та пояснюють феноменологію міжгрупової інтеграції навколо «спільної історії».

1) У процесі концептуального означення вихідних понять, які розкривають проблеми формування картини світу пересічних громадян у межах індивідуального та групового досвіду, виокремлено три типи досвіду: «досвід-Я», «досвід-Ми» та «досвід-Вони», які інтегрують базові суспільні уявлення людей про навколишній світ. Психологічна феноменологія міжгрупової інтеграції навколо «спільної історії» (історії групового «ми») пов'язана з прагненням пересічних громадян до об'єднання задля протистояння спільному ворогові.

2) Проаналізовано функціональне значення історії для налагодження міжгрупової та внутрішньогрупової діяльності. Визначено головні причини ідеологічного впливу на історичні факти та їхньої номенклатурної корекції, відповідно до вектору суспільно-історичного розвитку.

3) Проаналізовано історичні факти, які об'єднують нас із європейськими сусідами. Ми припустили, що історичний контекст відносин України та Польщі дасть можливість нам швидше та якісніше інтегруватися в Європейську спільноту. Використання історичного минулого Польщі щодо демократичного розвитку позитивно вплине на соціально-економічні трансформації нашої держави.

Література:

1. Зашкільняк Л.О. Історична пам'ять та історіографія як дослідницьке поле для інтелектуальної історії. *Confraternitas*. Ювілейний збірник на пошану Ярослава Ісаєвича / відп. редактор М.Г. Крикун ; заст. відп. редактора О.В. Середа. Львів, 2006–2007. Вип. 15. С. 855-862.
2. Зашкільняк Л.О. Україна й Польща в ХХ столітті: від конфліктів до порозуміння. Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Львів, 2008. Вип. 17. С. 3–18.
3. Знахоренко О.М. Стратегічне партнерство в українсько-польських відносинах: державно-політичний та військовий аспекти. *Людина і політика*. 2004. № 3. С. 29-40.
4. Зерній Ю.О. Історична пам'ять як об'єкт соціальної політики. Стратегічні пріоритети. 2007. № 1(2). С. 71-76.
5. Калакура О.Я. Поляки в етнополітичних процесах на землях України у ХХ столітті. Київ: Знання України, 2007. 508 с.
6. Киридон А.М. Українсько-польські відносини: «нова ера» співпраці. Україна-Європа-Світ: міжнародний збірник наукових праць на пошану проф. М. М. Алексієвця / редкол.: Ю.М. Алексєєв, Л.М. Алексієвець, М.М. Алексієвець та ін. Тернопіль, 2011. Вип. 5. Ч. 2. С. 128-135.
7. Найдьонова Л.А. Голодомор: страждання, спричинені політичною технологією. Проблеми політичної психології та її роль у становленні громадянина Української держави. Київ: Міленіум, 2009. Вип. 9. С. 73-82.
8. Найдьонова Л.А. Трансгенераційна передача психологічної травми голодомору. Психологічні перспективи. Спецвип. «Психологічні виміри українського соціокультурного простору». Луцьк: Волинський національний університет ім. Лесі Українки, 2011. С.3-12.
9. Полани М. Личностное знание. На пути к посткритической философии. Москва: Прогресс, 1985. 345 с.
10. Удод О.А. Сучасні українські підручники з історії в оцінці польських та німецьких істориків. Проблеми історії України: факти, судження, пошуки. Київ: Інститут історії України НАН України, 2003. № 9. С. 427-435.

Кириченко В. В. Общественная интеграция и противостояние в рамках общей истории Украины и Польши

В статье представлены результаты эмпирического исследования мировоззренческой интеграции украинцев в пределах общественного исторического контекста (исторической памяти). В работе проводится анализ исследований, выполненных в рамках общественных наук и выдвигаются концептуальные обобщения причин возникновения межнациональной розни и противостояния между украинцами и поляками. Мы придерживаемся мнения, что основная причина возникновения негативного восприятия поляков/украинцев в рамках общественного сознания кроется за исторической политикой украинского государства советского периода существования и периода независимости. В этот период историческая память украинского народа представляла мировоззренческие представления о поляках как исторических врагах нашего государства. Представленные результаты эмпирического исследования свидетельствуют о том, что под влиянием событий, которые произошли в 2014-2015 годах на Майдане Независимости, происходит постепенное вхождение украинцев в мировоззренческий контекст Европейского сообщества. Межэтническая интеграция между украинцами и поляками начинает происходить вокруг событий, которые входят в систему общей исторической памяти.

Ключевые слова: историческая память, историческая травма, межэтническая интеграция, социальная перцепция, этнос.

Kyrychenko V. V. Social integration and opposition in the borders of the common history of Ukraine and Poland

Ukrainian society is experiencing one of the turning points in its development as a state oriented towards the values of Western civilization. The article presents the results of the empirical study of the interethnic perception of Ukrainians and other ethnonational groups. Social history is one of the sources of public opinion and group ideology, which makes it possible to explore the historical context of its formation. In the social history of Ukrainians, the Poles acted as national enemies, and the attitude towards them was hostile. Ukrainians attributed the Poles negative personality traits: cunning, insidiousness, aggressiveness. These traits were trapped from the common historical context of the two states. For a long time in the historical memory of the Poles, they were the initiators of wars, bravery and threatening Ukrainian statehood. According to the results of our study, it was found that in the modern period, actual historical facts and events that unite Ukrainians and Poles. We also established that ideological distancing of Ukrainians and Russians and Belarusians took place. Retained its integrative function of the events of the Second World War. Many events of the historical memory of Ukrainians relate to the period of independence. In the modern history of Ukraine, the Poles are friends and have many positive personality traits common to Ukrainians.

Key words: historical memory, historical trauma, interethnic integration, social perception, ethnos.